

Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark

Innehållsförteckning

Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark.....	1
Sammanfattning	3
Vägledning för handläggningen av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar	5
Inledning	5
Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun	6
Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun	6
<i>"Delmål 1-kommunägd mark"</i>	6
<i>"Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark"</i>	6
Bedömning vid handläggning av ansökan och anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar	7
Bedömning vid handläggning av ansökan och anmälan gällande växtskyddsmedel	7
Bedömning av information om användning av biocider	7
Handläggning av tillståndsansökan i vattenskyddsområdena	8
Användning av alternativa metoder.....	8
Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden.....	9
<i>Växtskyddsmedel med låg risk</i>	9
<i>Punktbehandling</i>	9
Malmö stads riktlinjer för kemiska bekämpning 2015.....	11

Sammanfattning

Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning har tagit fram ”Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark”. Vägledningen ska vara en hjälp för miljöavdelningens handläggning av ansökan och anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar. I vägledningen finns avsnitt hur handläggaren bedömer vid handläggning av ansökan och anmälan gällande växtskyddsmedel samt bedömer vid information om användning av biocider.

Vägledningen innehåller avsnitt om bedömning vid handläggning av ansökan och anmälan gällande växtskyddsmedel samt bedömning av information om användning av biocider. Vidare innehåller vägledningen avsnitt om handläggning av tillståndsansökan i vattenskyddsområdena samt användning av alternativa metoder. Vägledningen innehåller som hjälp till bedömning Naturvårdsverkets vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden samt Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning från 2015.

Till vägledningen hör ”Kunskapsunderlag till Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark”. Kunskapsunderlaget innehåller avsnitt om de nationella och regionala miljömålen, Miljömålsprogram 2022–2030 för Trelleborgs kommun, gällande lagstiftning avseende spridning av bekämpningsmedel, samt en historik om lokala miljömål i tidigare Miljömålsprogram 2014–2020.

Vägledningens syfte är att vara ett verktyg för att uppfylla de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen för Giftfri miljö, samt de lokala miljömålen i Miljömålsprogram 2021–2030 för Trelleborgs kommun. Syftet är också att minska tillförseln och exponeringen av bekämpningsmedel till människor, mark och vatten i Trelleborgs kommun. De lokala miljömålen som berör vägledningen är Miljömålsprogrammets Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö (mål 7 och 8), samt Inriktning 2. Vatten i balans (mål 3 och 4), enligt följande:

Mål 7: ”Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn.”

Mål 8: ”Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.”

Mål 3: ”Grundvattnet ska fortsatt bibehålla en god kvalitet.”

Mål 4: ”Vattendrag, våtmarker, sjöar och hav ska ha god vattenstatus som möjliggör balans och rik biologisk mångfald.”

I mål 8 anges i ett av åtgärdsförslagen: ”Vägledning ska tas fram för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på

mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.”
Åtgärdsförslaget har som indikator: ”Minskning av använd mängd bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.”

Följande gällande dokument har tidigare tagits fram för att uppfylla det nationella miljökvalitetsmålet för Giftfri miljö avseende bekämpningsmedel: ”Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun”, antagen i Kommunfullmäktige år 2014. Vidare har antogs år 2014 ”Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun” för att uppfylla policyn, samt år 2020 ”Riktlinjer för tillståndsprövning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden.”

Vägledning för handläggningen av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar

Inledning

Denna vägledning ska vara en hjälp för miljöavdelningens handläggning av ansökan och anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar. I vägledningen finns avsnitt hur handläggaren bedömer vid handläggning av ansökan och anmälan gällande växtskyddsmedel samt bedömer vid information om användning av biocider.

Vägledningen har tagits fram av samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning som verktyg för att uppfylla Trelleborgs kommuns policy för kemiska bekämpningsmedel. Vägledningen ska också uppfylla de nationella och regionala miljökvalitetsmålen "Giftfri miljö", "Grundvatten av god kvalitet", "Levande sjöar och vattendrag", "Ett rikt odlingslandskap", Vattendirektivet, samt de globala hållbarhetsmålen.

Vägledningen ingår som åtgärdsförslag i Miljömålsprogram för Trelleborgs kommun 2021–2030, mål 7 och mål 8 i inriktningen Giftfri Livsmiljö enligt:

”Mål 7: Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn.”

”Mål 8: Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.”

I mål 8 anges i ett av åtgärdsförslagen: ”Vägledning ska tas fram för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.”

Åtgärdsförslaget har som indikator: ”Minskning av använd mängd bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.”

I riksdagens definition av generationsmålet anges att "Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Samhällsbyggnadsnämnden har tagit fram en policy gällande kemiska bekämpningsmedel, som antogs i kommunfullmäktige 2014 med ett lokalt mål för bekämpningsmedel och som fortfarande gäller:

Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

”Denna policy syftar till att uppfylla Trelleborgs kommuns lokala mål för bekämpningsmedel.

Lokalt mål för bekämpningsmedel

Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun.”

Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

För att uppfylla de lokala miljömålen samt policy gällande kemiska bekämpningsmedel ovan togs fram ”Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun” som antogs i samhällsbyggnadsnämnden, med två delmål enligt följande.

”Delmål 1-kommunägd mark

All spridning av kemiska produkter (utom ättika) i syfte att bekämpa ogräs ska upphöra senast 2015-12-31 på mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.”

”Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs, svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska upphöra senast 2016-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska i möjligaste mån upphöra senast 2016-12-31.”

Trelleborgs kommun äger cirka 1652 hektar mark. Av detta är cirka 615 hektar jordbruksmark, vilket motsvarar ungefär 2 % av den totala arealen jordbruksmark i kommunen.

Vägledningen kan även användas som underlag för ansökan/anmälan från privata aktörer.

Bedömning vid handläggning av ansökan och anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar

Bedömning vid handläggning av ansökan och anmälan gällande växtskyddsmedel

Vid handläggning av ansökan om tillstånd för spridning av bekämpningsmedel mot ogräs enligt 40 §, ska tillstånd inte ges för glyfosat, MCPA, bentazon, basagran eller andra bekämpningsmedel som är farliga för vattenmiljön. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra, och är de alternativ som kan ges tillstånd till.

Yrkesmässig användning av växtskyddsmedel är tillståndspliktig på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material på grund av risken för ytavrinning till ytvatten eller avloppssystem. I viss mån hanteras risken för oavsiktlig spridning genom ytavrinning på ett generellt plan genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2015:2 som innehåller krav på skyddsavstånd till öppna diken, dagvatten- och dräneringsbrunnar, sjöar och vattendrag och dricksvattenbrunnar. När det gäller växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen som typiskt sett kan anses innebära en risk för vattenlevande organismer bör tillsynsmyndigheten trots detta vara restriktiv med att meddela tillstånd till användning på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen som typiskt sett kan anses innebära en risk för vattenlevande organismer.

I beslutet om tillstånd eller godtagande av anmälan ska villkor uppges om skyddsavstånd enligt NFS 2015:2.

Tillstånd för grusytor

Tillstånd kan ges till glyfosatpreparat invid stallbyggnader etc. om motiv och koppling finns till foder- och livsmedelslagstiftning. I övrigt kommer troligtvis ingen att beviljas tillstånd för glyfosatpreparat. På dessa ytor kan eventuellt tillstånd till ogräsättika beviljas.

Bedömning av information om användning av biocider

Vid granskning av information om användning av biocider enligt 3 kap. förordningen om bekämpningsmedel (SFS 2014:425) ska alternativ till användning av biocider övervägas, exempelvis användning av bekämpning av råttor i avloppsnätet med anordningar som Wisetrap, råttfällor mm. Alternativa metoder bör användas när det är möjligt. Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer med biocider inom mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar bör vara restriktiv.

Tillsynsmyndigheten bör göra samma bedömning på mark som Trelleborgs kommun äger, förvaltar och utarrenderar.

Handläggning av tillståndsansökan i vattenskyddsområdena

Vid handläggning av tillståndsansökningar för användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde använder sig samhällsbyggnadsförvaltningen av resultat från Macro-DB för att göra en bedömning om substansen är godkänd att använda eller inte. Macro-DB utvisar risken för att en viss användning av bekämpningsmedel kan föranleda oavsiktligt läckage av bekämpningsmedel till grundvattnet. Bedömningen som samhällsbyggnadsförvaltningen gör att ge dispens för de bekämpningsmedel som innehåller substanser som inte överskrider 0,1 mikrogram per liter enligt simuleringsprogrammet Macro-DB. Bedömningen är att risken för läckage och kontaminering till/av grundvattnet är liten. De bekämpningsmedel som innehåller substanser som överskrider 0,1 mikrogram per liter enligt simuleringsprogrammet Macro-DB ger samhällsbyggnadsförvaltningen inte dispens för användning, då förvaltningen anser att det finns en större risk för läckage till grundvattnet.

Bedömningen av handläggningen grundar sig på simuleringsprogrammet Macro-DB, försiktighetsprincipen i miljöbalken och Vägledning för provning - Tillstånd till användning av bekämpningsmedel inom vattenskyddsområdena framtagna av Naturvårdsverket och Havs och vattenmyndigheten.

Länsstyrelsen i Skåne län fattade beslut 2004 om vattenskyddsområdena Trelleborg- Fuglie, Alstad och Klagstorp, med skyddsföreskrifter. Enligt skyddsföreskrifterna är det förbjudet att sprida bekämpningsmedel i vattenskyddsområdenas inre och yttre zon utan tillstånd utan kommunens nämnd för miljöfrågor (samhällsbyggnadsnämnden).

Användning av alternativa metoder

Mekanisk, termisk och biologisk bekämpning samt varierad växtföljd är alternativ som alltid ska användas där det är möjligt.

Vid en anmälan eller ansökan om kemisk bekämpning, ska verksamhetsutövaren inkomma med uppgifter om motivering med avseende på nödvändighet, metodval och tidpunkt jämte bedömning enligt miljöbalkens 2 kap om allmänna hänsynsregler.

Verksamhetsutövaren har enligt miljöbalkens hänsynsregler ett ansvar för att inhämta kunskaper och att vidta åtgärder för att de nationella miljökvalitetsmålen ”Giftfri miljö”, Grundvatten av god kvalitet”, ”Levande sjöar och vattendrag”, ”Ett rikt odlingslandskap” samt vattendirektivet ska uppnås.

Vid planering, nyanläggning och skötselplanering av områden ska förebyggande åtgärder vidtas för att förhindra uppkomst av ogräs och för att underlätta skötseln av ytorna utan kemisk bekämpning.

Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden

I Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden enligt 2 kap 40 och 41 §§ förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, står följande om växtskyddsmedel med låg risk, punktbehandling, kemisk bekämpning med växtskyddsmedel som inte är farliga för vattenmiljön samt ytavrinning och dränering.

Växtskyddsmedel med låg risk

Om kemiska växtskyddsmedel måste användas för att uppnå syftet med bekämpningen, bör i första hand växtskyddsmedel med låg risk övervägas. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra som används för att bekämpa ogräs. I detta sammanhang är det dock viktigt att påpeka att även om själva växtskyddsmedlet inte har klassificerats som farligt för vattenmiljön kan det innehålla verksamma ämnen som är farliga för vattenmiljön. Glyfosat och bentazon är exempel på verksamma ämnen som är klassificerade som farliga för vattenmiljön men som ändå ofta ingår i växtskyddsmedel som inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön.

Punktbehandling

Begreppet punktbehandling finns definierat i 2 kap. 2 § i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel och förklaras vidare i Naturvårdsverkets vägledning till föreskrifterna. Där står att punktbehandling är behandling av växter med en metod som medför att växtskyddsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet.

För att undantaget ska vara tillämpligt krävs alltså – utöver att användningen ska ha karaktär av punktbehandling – att användningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Detta innebär i regel att undantaget inte gäller vid behandling som utförs mot ett stort antal växter inom ett område vid ett tillfälle eller flera tidsmässigt näraliggande tillfällen. När det gäller bekämpning av till exempel jätteloka bör undantaget omfatta behandling av ett tiotal växter som sker inom ett mindre område, såsom en begränsad sträckning av en banvall. Vid bekämpning mot svampangrepp på en gräsyta bör undantaget omfatta behandling av maximalt ca en kvadratmeter.

När det gäller spridning av växtskyddsmedel med ryggspruta kan man generellt sett inte säga att den typen av behandling omfattas av definitionen av punktbehandling, eftersom sådan behandling ofta innebär att växtskyddsmedel hamnar utanför det avsedda objektet. I vissa fall skulle dock spridning av växtskyddsmedel med ryggspruta kunna betraktas som punktbehandling, till exempel i fråga om bekämpning mot svampangrepp på en mycket begränsad del av en gräsyta där växtskyddsmedlet inte hamnar utanför det angripna området

I Naturvårdsverkets **Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden (2017-10.16)**, enligt 2 kap 40 och 41 §§ förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, kapitel 3.4, 3.5, står följande:

”3.4 Kemisk bekämpning med allmänekemikalier eller växtskyddsmedel med låg risk

Om kemiska växtskyddsmedel måste användas för att uppnå syftet med bekämpningen, bör i första hand växtskyddsmedel med låg risk övervägas.”

”3.5 Kemisk bekämpning med växtskyddsmedel som inte är farliga för vattenmiljön

Enligt 11.2 a bekämpningsmedelsdirektivet ska lämpliga åtgärder vidtas för att ge företräde för bekämpningsmedel som inte är farliga för vattenmiljön. Detta har genomförts i svensk rätt genom bestämmelsen i 2 kap 34 § bekämpningsmedelsförordningen. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra som används för att bekämpa ogräs. I detta sammanhang är det dock viktigt att påpeka att även om själva växtskyddsmedlet inte har klassificerats som farligt för vattenmiljön kan det innehålla verksamma ämnen som är farliga för vattenmiljön. Glyfosat och bentazon är exempel på verksamma ämnen som är klassificerade som farliga för vattenmiljön men som ändå ofta ingår i växtskyddsmedel som inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön.”

5.6 Utformning av beslut om tillstånd

”YTAVRINNING OCH DRÄNERING

Yrkesmässig användning av växtskyddsmedel är tillståndspliktig på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material på grund av risken för ytavrinning till ytvatten eller avloppssystem. I viss mån hanteras risken för oavsiktlig spridning genom ytavrinning på ett generellt plan genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2015:2 som innehåller krav på skyddsavstånd till öppna diken, dagvatten- och dräneringsbrunnar, sjöar och vattendrag och dricksvattenbrunnar. När det gäller växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen som typiskt sett kan anses innebära en risk för vattenlevande organismer bör prövningsmyndigheten trots detta vara restriktiv med att meddela tillstånd till användning på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material. Detta bör gälla för växtskyddsmedel som är farliga för vattenmiljön eller som innehåller verksamma ämnen som ofta påträffas i vattenmiljön. Exempel på sådana ämnen är MCPA och glyfosat och dess nedbrytningsprodukter.”

Malmö stads riktlinjer för kemiska bekämpning 2015

I Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning, från 2015, står följande om vägområden:

”Vägområden och andra mycket genom-släppliga ytor kan vara parkeringsytor där anläggningsmaterialet är grus. Spridningen kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen.

Kemisk bekämpning bör inte utföras på grusade eller andra genomsläppliga ytor där risken är mycket hög för avrinning till dag- och ytvatten. Kemisk bekämpning bör heller inte utföras på ytor som har låg biologisk aktivitet som just grusade ytor har. Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.

Ansökningar som inkommer till miljöförvaltningen gäller främst bekämpning av ogräs och då på platser där alternativa metoder, som till exempel fläddning, innebär en risk eller att alternativa metoder inte är möjliga.

Spridning på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda ytor kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen. Kemisk bekämpning bör inte utföras på hårdgjorda eller belagda ytor då det ofta råder hög risk för avrinning till dag- och ytvatten från dessa ytor.

Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik för att minimera påverkan på omgivningen och där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.”

Regeringen beslutade den 24 mars 2021 om en ändring i förordning (2014:425) om bekämpningsmedel. Ändringen innebär ett förbud mot användning av växtskyddsmedel inom följande områden;

- på skolgårdar eller gårdar till förskolor eller på lekplatser som allmänheten har tillträde till,
  - i parker eller trädgårdar eller andra områden som i första hand är avsedda att vara rekreationsområden som allmänheten har tillträde till
  - inom koloniträdgårdsområden eller i växthus som inte används yrkesmässigt,
  - på tomtmark för bostadshus eller på krukväxter i hemträdgårdsmiljö,
  - på växter inomhus utom i produktionslokaler, lagerlokaler och liknande.
- Förbudet börjar att gälla den 1 oktober 2021

Se vidare: Högre krav på växtskyddsmedel som får användas i trädgårdar - Kemikalieinspektionen